

Inventera och sanera PCB

Vy över Örnsköldsvik Foto: Håkan Nordström

Du som fastighetsägare är skyldig att inventera och sanera fogmassor och golvmassor med PCB

Sanering ska göras senast 2014 eller 2016 beroende på typ av byggnad och byggår.

Fakta om PCB

PCB (polyklorerade bifenyl) är ett miljögift som är miljö- och hälsoskadligt. PCB är giftigt och svårnedbrytbart och kan påverka nervsystemet, fortplantningsförmågan och immunförsvaret hos djur och människor. PCB är fettlösligt och lagras därför i levande organismer.

PCB hittades för första gången på 60-talet då man upptäckte störningar i fortplantningen hos säl, havsutter och örn. Människor får i sig PCB främst via födan och Livsmedelsverket har utarbetat kostråd för konsumtion av fisk.

Från 1956-1973 användes PCB i byggnads-material på grund av egenskaper som kemisk beständighet, god isoleringsförmåga och termisk stabilitet. PCB användes som mjukgörare i fogmassor, i förseglingsmassor i isolerglas, i kondensatorer, transformatorer, hydrauloljesystem mm. I vissa produkter användes PCB fram till 1980. PCB förbjöds 1972 i öppen användning i fogmassor. Förbud mot viss annan användning i elektriska komponenter infördes 1978. 1995 infördes totalförbud.

PCB i byggnadsmaterial

Fogmassor

PCB kan finnas i fogmassor från 1956-1973 och står för de största mängderna av PCB-haltigt material. Fogmassor kan förekomma mellan betongelement, under fönsterbleck, runt fönsterkarmar, i loftgångar mellan olika sektioner, på balkonger, runt dörrar och entrépartier, under trösklar, vid trappor, i dilatationsfogar (rörelsefogar), runt fasadelement av putsad sten mm.

Golvmassor

PCB kan finnas i golvmassor från 1956-1973. PCB användes i plastbaserade golvmassor för fogfria golv, särskilt för halkfria golv i storkök och industrilokaler.

Isolerrutor

Isolerrutor installerade mellan åren 1956-1980 kan innehålla PCB. I Sverige tillverkades isolerrutor med PCB fram till 1973. Isolerrutor användes framför allt i offentliga byggnader och kontorshus.

Kondensatorer

Kondensatorer installerade mellan åren 1956-1980 kan innehålla PCB. Dessa kan finnas i lysrörsarmaturer, pumpar, fläktar, oljebrännare, transformatorer mm. I importerad utrustning finns risk att kondensatorer med PCB kan hittas i installationer även efter 1980.

Förordning om PCB m.m.

Enligt förordningen (2007:19) om PCB m.m. är fastighetsägare skyldiga att inventera PCB i byggnader eller anläggningar där fog- eller golvmassa kan ha använts vid uppförande eller renovering åren 1956-1973¹. Fog- och golvmassa med en halt PCB av 500 mg/kg eller mer ska saneras vid dessa tidpunkter.

Stoppdatum för sanering 2014 eller 2016?

- Industribyggnader som är uppförda eller renoverade åren 1956-1973 ska ha sanerats senast 30 juni 2016.
- Andra byggnader än industribyggnader som är uppförda eller renoverade mellan åren 1956-1969 för fog- och golvmassa som använts *utomhus* ska ha sanerats senast 30 juni 2014.

Massor *inomhus* i sådana byggnader ska ha sanerats senast 30 juni 2016.

- Andra byggnader än industribyggnader som uppförts eller renoverats åren 1970-1973 ska ha sanerats senast den 30 juni 2016.

Dispens

Plan- och miljönämnden kan efter anmälan om dispens medge att saneringen får ske senare. Som skäl till dispens gäller främst de fall där byggnaden eller anläggningen som ska saneras, ska byggas om, renoveras eller rivs under de närmast följande åren *eller* att massan sitter mycket svåråtkomligt. Anmälan ska inkomma i god tid, och tidpunkten för planerad sanering ska anges.

¹ En- och tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader ägda av fysiska personer eller dödsbon och som indelas som småhus innefattas **inte** av kraven.

Inventera

Inventera PCB

Börja med att identifiera byggnader uppförda eller renoverade under åren 1956-1973. Undersök om det finns fogmassor, golvmassor, isolerrutor och kondensatorer med PCB i byggnaderna. Såväl synliga som dolda fog- och golvmassor ska inventeras.

Det kan vara bra anlita en sakkunnig som inventerar byggnaden. Konsulter med kompetens att inventera PCB finns att anlita i Örnsköldsvik.

Ta prov på fogmassor och golvmassor med misstänkt PCB. Ett laboratorium som ackrediterat för analys av PCB i fogmassor ska anlitas. Observera att det är fastighetsägarens ansvar att proven som tas ut och analyseras är representativa och ger ett rättvisande resultat.

Inventera dolda fogar

Inventering av dolda fogar kan innebära att man tittar bakom dörr- eller fönsterfoder, eller genom granskning av ritningar. Information om byggnadsår och uppgifter om byggnadsmaterial, kan också avgöra om fog- eller golvmassor använts. Kanske kan man hitta några fogar som är mer lättåtkomliga

och provta dessa. Sedan bedömer man hur representativa de proven är, för de mer svåråtkomliga fogarna. Ibland kan man ändå inte fastslå om inbyggda fogar innehåller PCB. I de fallen utgår man från att fogarna innehåller PCB, till dess att man kan visa annat.

Åtgärdsplan

Gör en åtgärdsplan om det finns fogmassor och golvmassor med PCB-halt av mer än 50 mg/kg. En åtgärdsplan bör innehålla:

- en beskrivning av var PCB förekommer
- bedömda mängder PCB
- tidplan för sanering
- tider som eventuellt bestämts för att ta bort isolerrutor respektive kondensatorer.

Rapportera

Inventering och eventuell åtgärdsplan skulle ha redovisats senast 30 juni 2008 till samhällsbyggnadsförvaltningen. Bifoga analysprotokoll och en situationsplan som visar provtagningspunkterna. Om fogmassor saknas i byggnaderna, bifoga fotografier på hel fasad och i detalj som styrker dessa uppgifter.

Sanera

Planera sanering

Fogmassor och golvmassor med en PCB-halt av mer än 500 mg/kg ska saneras enligt tidplanen ovan. Massor med halter mellan 50 och 500 mg/kg ska saneras vid ombyggnad, renovering eller rivning. Mark vid aktuella fasader kan ha förorenats av PCB. Markprovtagning krävs oftast vid sanering.

Anlita sakkunnig för sanering

Var klar över de krav som ställs på entreprenören redan i förfrågningsunderlaget. Sök en entreprenör som kan utföra sanering enligt metod från Svenska Fogbranschens Riksförbund (SFR). Ta referenser från tidigare utförda PCB-saneringar.

Anmäl sanering till samhällsbyggnadsförvaltningen

All sanering av PCB är anmälningspliktigt enligt 16 § Förordning (2007:19) om PCB mm. Sanering ska anmälas till plan- och miljönämnden **senast tre veckor** innan arbetet påbörjas.

Marksanering

Sanering av PCB-förorenad mark är anmälningspliktigt enligt 28 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Marksanering ska anmälas till plan- och miljönämnden **senast sex veckor** innan åtgärder påbörjas.

Informera hyresgäster

Informera boende och andra som kan beröras om planerat saneringsarbete av PCB och vad det kommer att innebära för deras del.

Fastighetsägarens egenkontroll

Fastighetsägare innefattas av kravet på egenkontroll enligt förordning (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll. En del av egenkontrollen är att löpande se till att saneringsarbetet genomförs på avtalat sätt med bra kvalitet så att spridningen av PCB till omgivningen minimeras.

Gör oanmälda kontroller på plats vid saneringen. Begär redovisning av entreprenörens egenkontroll

och av avfallsmängder och transportdokument. Kontrollera att transportör som anlitas har tillstånd hos länsstyrelsen för transport av PCB-haltigt avfall. Entreprenaden bör inte godkännas förrän mottagningskvitton redovisats.

Dokumentera

Dokumentera var sanering gjorts och vilka bedömda PCB-mängder som tagits bort. Spara

redovisning av egenkontroll, transportdokument och inlämningskvitton.

Rapportera

Så snart som möjligt efter avslutad sanering ska slutrapport lämnas till samhällsbyggnadsförvaltningen. Rapporten ska redovisa sanerade mängder, transportdokument, mottagningskvitton från SAKAB eller godkänd mellanlagringsstation och eventuella incidenter eller avvikelser.

Miljöbalken och miljömålen

Miljöbalken

Miljöbalken (1998:808) är en miljölagstiftning som syftar till att främja en hållbar utveckling där nuvarande och kommande generationer kan leva i en hälsosam och god miljö.

I Miljöbalkens allmänna hänsynsregler finns kravet på kunskap när man vidtar en åtgärd eller bedriver en verksamhet. Där finns även försiktighetsprincipen som innebär att förebygga, hindra eller motverka att åtgärden eller verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Förordning (2007:19) om PCB m.m. är en förordning som lyder under miljöbalken.

De nationella miljömålen

Riksdagen har antagit 16 nationella miljömål för miljö kvaliteten i Sverige. Målen syftar till ett långsiktigt hållbart samhälle, där strävan är att ha löst de stora miljöproblemen till nästa generation. Västernorrland arbetar regionalt med miljömålet "Giffri miljö" med målsättningen att miljögifter senast 2020 inte ska orsaka några skador på naturmiljön och att naturprodukter från länet ska kunna konsumeras utan inskränkningar eller kostrekommendationer. Kravet på utfasning av miljögifter som PCB nämns särskilt.

Blanketter

Blanketter finner Ni på www.ornskoldsvik.se
Om Ni inte har tillgång till Internet, kontakta samhällsbyggnadsförvaltningen

Mer information

Naturvårdsverket www.naturvardsverket.se
Miljökonsultgruppen i Stockholm www.sanerapcb.nu
Svenska Fogbranschens riksförbund (SFR) www.sfr.nu
Svensk Planglasförening www.svenskplanglas.se